

Heveslilerine Mektuplar/Şiir İşi İşlerden Herhangi Bir İş Değildir

● Bünyamin Durali

Merhaba Şiirsel Işın,

Sana Şiirsel Işın diye seslendiklerinde, yaşama sevincin artıyormuş. Öyle demiştin. Bak unutmamışım.

Ne güzel ki, sanaldan değil, kâğıt ve mürekkep kokularının harman olduğu bir ortamdan yazıyoruz seninle. Tartışıyoruz, uzlaştığımız/ayrıştığımız alanları ayrıntılarıyla birlikte belirlemekle kalmıyor; bunlardan nice şiirsel kıvılcıklar, salınımlar üretiyoruz. Seni bilmem ama bu yazışmalardan ben katar katar duygulanmalar devşiriyorum.

Yurtsamalar yaşıyorum bir güzel: Çocukluğumun, çocukluğumla gençliğim arasında daracık bir kavşak olan ilkençliğimin hatıraları, paslanmaz güvercinlere dönüyor birden. Dupduru birer ırmak kıvamında gürüyor yer yer... Gündöndü tarlalarının güneşli görünüşleri, sonsuzluğa sevdalı çayırıklar, parmak kalınlığında kara dutlar; ıssızlığıyla güzel, çıkarsızlığıyla iyi, kuralsızlığıyla doğru zamanlardan damlalar birikiyor yazılanlara... Sokakları akasyalarla, avluları incir ve ıhlamur ağaçlarıyla yüklü o zamanki kasabamızın "kumral vakitler"ine tutkulu bir "tenhâ çocuk" oluyorum yeniden. Berber dükânlarının limon kolonyalı, mis gibi sabun kokulu sohbetlerini demleyen, alınları derin çizgili o kırsal adamların yoksul ama çok nâmuslu bakışlarını özlüyorum oralarda. Annemin, annelerin, dibek taşlarında hüznlerle karışık buğdaylar tokaçlayan emekçi ellerini. Burcu burcu sabah selâmlarını. Gömütlük duvarlarında titreşen temmuz öğlelerini. İnsanın kalbini ermişlik hisleriyle doldurup taşıran, ikinci gölgelerini. Çavdar benizli delikanlıların yazlık sinemalara hazırlanan akşamüstü gezintilerini. Ablalarımın, hayâleriyle akran sevilerinden sızan mahcûbiyet ve işmarla karışık göz süzüşlerini, usuldan usuldan. Yatsı namazından dönen ihtiyarların, serçe kanadından hafif, fısıltılı yürüyüşlerini... Neleri, kimleri daha, saysam hangi birini!

Filozofların "zeitgeist" dedikleri "zamanın ruhu" var ya, onu yaşamışım ben meğerse çocukluğumda: Şimdi şimdi varıyorum farkına... Bunların etkisiyle/ esintisiyle önemsiyorumdur belki hâlâ şiiri ve önünde-sonunda şiire teyellenen tüm bilişsel/ duyarlıksal devinimleri? Olmaz mı?

Ya sen, Şiirsel Işın? Senin yaşam dağarında neler oluyor bu mektuplarla? Duyumsanır bir değişime, derinlerden tetiklenen bir dönüşüme yol açıyor mu bu muhabbetler? Bedensel gençliğinin yanına, kültürel-düşünsel eksenli bir gençleşmeyi de katıyor mu?

Hazine talancısı sosyal-bürokrat asalakların pratiklerini, onların devletçi/ seçkinci ve elbette milliyetçi siyâsetlerini arkaladıkları hâlde, göğüslerinde ilerici rozetleriyle dolaşanların, "özgürlükçü-demokratsan, neden öz-Türkçe konuşmuyorsun" vezninden sataşmalarını hiç iplemeden, "muhabbet" diyorum bak; kasten ve bilinçle böyle diyorum. Ben öylelerinin sandalye yapar gibi "söyleşi yapma"larını, kişiliklerini incitmeksizin ve tamamen edebiyat-dil pedagojisi içinde kalarak eleştirirken, onlar benim "muhabbet etme"mi neden erginlikle karşılamıyor peki? Diyelim, İngilizcenin hâricinde, öz-İngilizce de var mı? Japoncadan başka, öz-Japonca? Arapların kimileri, öz-Arapça mı konuşuyor? öz-Türkçe, boz-Türkçe diye bir şey yok, Türkçe var: Burada anlaşabilsek ilkin onlarla! Sonrasında da, dil(ler)in, yaşayan bir(er) organizma olarak, târihsel-toplumsal art-alan(lar) ı olduğunda uzlaşabilsek! Atasözleri, özdeyişler, tekerlemeler, deyimler, bilmeceler, nükteler, masallar, fıkralar, ağıtlar, destanlar, mâniler, türküler.. halkların binlerce yıllık acılarını ve sevinçlerini, ayrılıklarını ve kavuşmalarını, üretimlerini ve eğlenmelerini.. binbir desenli serüvenlerini, folklorik renklerini yansıta yansıta, birbirini besleye besleye akışan ve sonunda "dil denizi"nde toplanan "dilsel dirimler"dir. Bütün bu devâsa capcanlılığı bir kenara iterek, dil olgusunu yalnızca bir "çağdaş sözcükler galerisi"ne, "eskisini at, yenisini al" kolaylığına indirgemek; Türkçeye, Türkçe'nin olanca varsıllığına hürmetsizlik etmektir kanımca. Sözcükler, eski veya yeni olmalarıyla değil; hayatlarımızda karşılığı olup olmadıklarıyla, ufuk genişletici çağrışımlarıyla anlam taşırlar. Onları, cansız ve soğuk, biçimsel/ matematiksel birer simge/ kod gibi görerek değil de, dünyanın sonsuz dolamlı diyalektiği içinde soluk alıp veren, insanın târihsel-kültürel boyutlarıyla yaşıt bir "toplumsal değerler manzûmesi" içinden eritmeliyiz benliğimizde. Aksi hâlde, Türkçenin, kesintisiz etki-

leşimlerle ilerleyen sağaltıcı iksirini, görkemli şiirini hafifsemiş oluruz.

Geldik şiire dayandık mı gene... Feridüddin-i Attar, her şeyini yitirmişlerin işi olarak görürmüş şiiri. Bunun üstünde durmuştuk seninle. Çok sevmiştin Attar'ın o sözünü ve bana Muhammed Peygamber'e ilgili, belki bir hayat deneyimi, belki de bir rivâyet aktarmıştın, o söze bağlayarak: Müslümanların son peygamberi, günlerden bir gün gene, karısından yemek yapmasını istediğinde, karısı onu, alışılmışın dışında, "Yemeklik bir şeycik yok ki, ne yapayım" diye cevaplamış. Bunun üzerine Muhammed, "Çok şükür", demiş, "evimiz nihayet peygamber evine döndü"... Doğal ki, benim Attar'dan aktardığım şiir yaklaşımıyla, senin Muhammed'ten taşıdığın deyiş, birbirine yakışmış, kaynaşmışlardı.

Haklı bulmuştum seni, iki yönden haklı bulmuştum: Mânevi (tinsel) düzlemde hacimleşen benzerliği yakalamaktaki basîretin sebebiyle, bir. Bir de, şairlerle peygamberlerin yaşamsal dalga-boylarındaki benzer yansımalara çektiğin dikkat yüzünden. İkisini art arda vurgulaman, anlayışında şimşek parıltısını andırır çakımlara yol açmıştı. Saptamalarındaki kültürel varsıllık, görülemez gibi değildi ki. Üstelik, ikimizin de öteden beri savunageldiği: şiirin şiir olmaktan çok daha fazla bir şey; şairin de, bir takım "estetik yapılar kurucusu" olmasının yanı sıra, bir "tavır insanı" olduğu tezine, tâzecik kanlar pompalıydun böylece. Ortak paydamızın kimyâsı, kimyâsıyla sarmaşarak simyâsı da genleşiyordu. Ne tanımsız sevinmiştik.

Sevgideğer Şiirsel Işın. Biliyorsun, bunları lâf olsun torba dolsun diye dillendirmiyoruz. İçtenlikle tomurcuklanan, yapıp-etmelerimizin dalarında budaklanan her cümlemin çeperlerinde, "yaşamdan-doğru" bir damar arıyoruz: şiire yaşıyan yaşamsal bir uzantı, yaşama bütünleşen şiirsel bir kıpırtı da tabii ki. İkisi birbirinin "mütemmim cüz"üdür, ayırdındayız.

Günümüzün yaşamsız şairlerini, sözcüklerin canına okumayı mârifet zanneden, ama kıyımlarla/ kırımlarla ve yokluklarla/ yoksulluklara çarpışa-çatışa, güç-belâ ayakta kalmaya didinen insanlarını, şiirinin "kozmetik ve sentetik aura"sına dünya yansa yaklaştırmayan "fason şuarâ"nın, bilinçleri egemen zümrelerce dumura uğratılmış halk katmanlarının algısal görüngülerinde duyum ve duygu aldanmasına yol açan kalın cilâsını kazımak cinsinden bir görevimiz de var bu arada. Unutmamalı.

"Bitti dedin, bittim..

Git dedin, gittim..

Sus dedin, sustum..

Beni iyi ezberlemiş misin söyle bakalım! Midemi bozan seni bil bakalım sevgilim, ben nereye kustum?"

Şaşırdın mı, "ne diyor gene bu adam, durduk yerde neler yumurtluyor" mu dedin, bu "şiir safrası" nı okuyunca?

Şimdi internet zamanları ya, bir yerlerden bir ekran, bir klavye uydurup, tt.net'e bağlanmak kadar kolay şairlik. Sanal edebiyat siteleri adı altında yüzlerce şiir çöplüğünden onbinlerce şiir ifrâzâtı fişkır(tıl)ıyor yüzümüze-gözümüze, beynimize-kalbimize! Yukarıdaki altı çırpıntı satır da, o çöplüklerden üstümüze boca edilenlerden sâdece biri. Nasıl ama, Ümit Besen'in "Nikâh Masası"ndaki "duygusallık katsayısı tavana vurmuş parametreler" mi, daha estetik sence, bunlar mı? Kıyaslamaya, neden bir şair üstünden değil de, bir fantezi şarkıcı üstünden gittiğimi ise, senin engin ve bir o kadar ironik kavrayışlar coğrafyana bırakıyorum artık.

Değerbilmezlik mi ediyorum sanal-manik şairimize, ne dersin? Sevgilisi bitti demiş, bitmiş; git demiş, gitmiş; sus demiş, susmuş...ve kusmuş nihayet! Bütün bu pratiklerden, bir de şiir fişkirtmiş. Daha kötüsünü yap deseymiş, yapmayacağını mı sanıyorsun?

Şunu düşünmeni isterim: Beyninin kabuğuna ilk çarpanları, hiçbir rasyonel-imelemsel süzgeçten geçirmeksizin, alt alta yazdıktan sonra, onları bir de herhangi bir sanal sitede, artistik pozlarla takviye ederek (amaç: hiçbir vakit şiir değil; "görünmek", "hey bakın, ben de varım" demek) şiir diye yayımlayan bu ve benzeri kültür(süzlük) tabakalarından dizim dizim, süzüm süzüm gelen bu insan(cık)lar, dünya şiirinin, Türk(iye) şiirinin üç-beş has şairinden ikişer dizicik okumuş ve estetik beğenilerini birazcık geliştirmiş olsalardı; aynı davranışları sergilemeyi sürdürürler miydi? Ben düşündüm. Sürdürürdü çoğu. Nerden mi biliyorum: Üniversite öğretim üyesi olduğu hâlde, şiir bilgisi, yukarıda gösterdiğim altı satırın yazıcısından yek parmak önde olmayan insanlara rastladım da, oradan.

Şiiristanımız, kalp karartıcı tablolar sunuyor bize, ne yazık ki! Acıtıyor, kanatıyor, gündemdeki gerçeklik; ama Pollyannacılığa karnımız tok, nesnel olmaktan özge seçeneğimiz de yok.

Geçende, roman ve öykü çalışmaları olan, bir dönem iyi birkaç şiire de imzâ atmış, bu alanlarda epey birikimli bir arkadaşıyla konuşuyoruz. Tilkinin kırk masalı varmış, kırkı da kürkü

üstüneymiş ya, bizimki de o hesap: Söz, döndü-dolaştı şiire geldi. Arkadaş, “şairin bir dolma süreci vardır, dolar ve patlar; fakat, romancının-öykücünün işi daha başka seyreder, orada matematiksel bir ciddiyet var” demeye getirdi. O daha dağınık söyledi ya, üç aşağı-beş yukarı bunlar paralelindeydi dedikleri.

Yukarıda, arkadaş için, özellikle “birikimli” demiştim: Şimdi diyeceklerimdeki yazıklanmayı daha net görebilmen için. Ne diyordu arkadaş: “Şair, dolar ve patlar”...

İyi, dolsun ve patlasın da, bu yaklaşımın, şairi “balon”la özdeşleştirmekten bir farkı var mı sence? Hem de, “şiir işi”ni (şiir işi, işlerden herhangi bir iş değildir öyle; uzay geometri, parçacıklar fiziği çalışmak kadar ciddi bir iştir) dozu fazlasıyla kaçırılmış bir hafiflik derekesine düşürmek değil midir? Şair, sanki duygusal bir yaratık sâdece. Onun mantıksal dizgeleri, bilimsel kültürü, siyâsal-toplumsal endişeleri, madî-manevî sıkıntıları, cinsel dürtüleri, psiko-pedagojik eğilimleri, vesairesi yok. Derisi de balon derisi gibi bir şey ya nasılsa, basarsın havayı içine, duygusal olarak patlar! Alın size bir şiir!

Farkındadır yâhut değildir, bilemem. Ancak, arkadaşın şiire bakışındaki çoraklıkta, şiiri küçümseme tavrının yanı sıra, romanı ve matematiği de şiire oranla, biraz utangaçça bir yüceltme eğilimi (bir parça “romandan yana pozitif ayrımcılık”, eh, azıcık da “bilimci” görünme telâş!) sezinlemiştim. İzlenimimi kendisine söyleyince, “yanlış anlama!” gibisinden birkaç söz mırıldandı. Fakat, konuştuğumuz müddetçe de, beni iknâ edebilecek bir yönelim değişikliğine, ne yalan söyleyeyim, gitmedi.

Şuraya geliyorum şimdi: Bizim, kültürce, ama az ama çok, bir zemin tutturabilmiş aydınlarımızın şiir anlayışları bile böyleyse, yukarıda naklettiğim zırvallıkları döktüren türünden insanlara diyeceğimiz ne kalıyor? İki de, şairi, dolunları gerçekleşir-gerçekleşmez patlamaya aday birer balon; şiiri de, o balonun etrafa yaydığı patlama sesiyle eşitliyor sonuçta. Posta gazetesinin Yurdumun Şairleri köşesindeki doküzyüzdoksandokuzuncu sınıf “şair cürüfları”ndan bir arpa boyu ileride görünmüyor ki, o romancı arkadaşın şiir görüşü. Hüznülensem iyi, üzülüyorum. Tekrarlıyorum: Şiir işi, işlerden herhangi bir iş değildir, gözünü-gönlünü sevdiğim Şiirsel Işın. İnsan katmanlarına hiç zarsız, bu yüce gönüllü-savsız doğruyu, bu yalın gerçeği, yıllardır anlatamadık, en aydınlık kafalı bildiklerimize bile. Bir de “şair millet” olduğu-

muzla övünürüz, bol keseden. Mâdem şair milletiz, “edebiyat yapma!” lâfı seviyesizliğinde bir buyruk önermesi, öyleyse neden yalnızca ortalama halk kütlelerinde yaygınlaşmakla kalmaz da, oralardan bile fazla, bu ülkenin kültür-sanat salonlarında rağbet görür daha ziyâde? (Hadi, “felsefe yapma!”yı alabildiğine olağan görüyoruz bu noktada; filozoflarımız da “öğrenilmiş/öğretilmiş bir umarsızlık”ın rehâvetine gömül-müşler, anlamaya savaşıyorum.)

Son mektubunda, ödüller ve şiir/ şair yarışmalarına, neden bu kadar tepkili olduğumu sormuşsun. Her yerde, herkese söylüyorum. Sana da söyleyeyim: Şiirle sınırlı değil bu celâllenmem. Sanatsal olan her eylemde karşıyım yarışmalara. Sanat, doğası gereği, yarışmaz; yaşar ve yaşatır. Bu yaşama/ yaşatma gücünü, “biricikliği”ne yapışık olan “estetik-etik folluk”tan alır. Sanatsallık mertebesine erişmiş yapıtların her biri, ayrı ayrı “birer biriciklik” taşıyorlarsa, kimler onları hangi cüretle ve ne hakla yarıştı-rabilir? Benzetmemi hoşgörmeni dilerim: Greko-Romen güreşçisi mi şairler? Ağır sıklet, orta sıklet, hafif sıklet şairler diye bölümlesinler de oldu olacak, biz de bilelim ki, bundan böyle biraz daha daha hakkaniyetli davranılacaktır bu kapış(tır)malarda. Şairler/ yazarlar başta olmak üzere, her renkten sanat eylemcileri arasına nifak tohumları saçmak için, bundan daha etik-dışı, kuşkusuz estetik-dışı, bundan daha kurnazca bir “metodoloji” icat edilebilir miydi, sanmıyorum. Acep, “iyi saatte olsunlar”ımız, “militer, siyâsal, akademik, yargısal, ekonomik.. hepsi birbirinden alımlı, hepsi birbirinden besili güç odaklarımız, oilgarşik kurumlarımız var; bir sanat oligarşimiz eksikti” diye düşünmüşlerdir de, ondan mı uydurmuşlardır bu yarıştır/ karıştır dalaverelerini? Düşünmeye, o da olmazsa, kaçınmaya değmez mi? Yazışmaya malzeme çok. Yaz yaz bitmez. Düzenli bir iletişim sürecimiz olacaksa, daha çok dertleşeceğiz. Edebiyatistamız bizim, kendisine yaşam adaylar için, iş-neden ipliğe dert yumağı!

Tabi, mesele, sızım sızım sızılanmanın çok ötesinde. Önümüze yığılan molozlara, edebiyat yapıtı diye “kakalanan” nesnelere seçenek oluşturabilecek, hakikatli çalışmalarda yoğunlaşmalıyız daha çok. Kötüyü, çirkini işâretleyelim de, orada tıkanmayalım. Kiraz beni kadarcık da olsa, edebiyatın ve edebiyatçının da iyisi, güzeli var. İyinin ve güzelin niteliği, kötünün ve çirkinin niceliğine galebe çalmalıdır, çalacaktır. Şiirsel Işın’ların hiç eksilmesin.

